

ИНИЦИЈАТИВА ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ ЛИРА - ЦЕНТРА ИЗУЗЕТНИХ ВРЕДНОСТИ

Лабораторија за истраживање индивидуалних разлика - ЛИРА је основана 2016. године као наставно-научна јединица Одељења за психологију која је укључила истраживаче који се деценијама баве психологијом индивидуалних разлика у општој и клиничкој популацији као и њиховим манифестацијама у социјалном окружењу. Током претходних година, истраживања Лабораторије све више укључују сарадњу различитих психолошких субдисциплина, као што су социјална и когнитивна психологија као и психологија менталног здравља. Овако настали тимови претходних година спровели су бројна заједничка истраживања и објавили низ коауторских научних радова. Да би се препознао овај диверзитет, 2024. године лабораторија мења име у ЛИРА лабораторија.

Управо би ЛИРА лабораторија при Филозофском факултету била главна јединица будућег центра изузетних вредности, а партнерска институција био би Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију. Да би се ова сарадња формализовала и створили услови за још квалитетније заједничко деловање у будућности, потребно је да се статус ЛИРА унапреди и да се званично препозна квалитет научног доприноса формиране мреже истраживача.

Од укупног броја наставника и истраживача у научном звању (12), њих **петоро (42%) је у највишем звању - редовни професор/научни саветник**. Од петоро истраживача у научном звању, **троје (60%) је током 2024. године добило статус научне изузетности**.

У последњих пет година, чланови центра су били аутори или коаутори **87 публикација у часописима категорије M21a и M21**, од чега су у 16 били укључени и млади сарадници центра. Радови које су објавили чланови Центра у том периоду цитирани су укупно **25965 пута** (извор Google Scholar, датум 06.11.2024).

Тринаест чланова центра у претходних пет година чинило је делове тимова пројеката финансираним од стране Фонда за науку и то преко позива ПРОМИС, COVID-19, ИДЕЈЕ и ДИЈАСПОРА. Руководитељка Центра, Ирис Жежељ, била је и руководитељка пројекта Reason4Health финансираног од стране Фонда за науку Републике Србије у оквиру првог позива ИДЕЈЕ.

Поред тога, истраживачи ЛИРА учествовали су у пројектима ХОРИЗОН Европа, European Open Science Cloud Future, Ерасмус +, Гезис-Лајбниц института за друштвене науке (GESIS - Leibniz Institute for the Social Sciences), Лајбниц института за психологију (ZPID - Leibniz Institute for Psychology Information), Европске асоцијације за социјалну психологију (European Association for Social Psychology).

Истраживачи ЛИРА су такође по позиву учествовали у великим колаборацијама (нпр. Open Science Initiative, Many labs, Psychological Accelerator, SCORE) иницираним од стране водећих међународних академских и истраживачких институција.

Једна од централних идеја око које су окупљени чланови ЛИРА је формирање младих истраживача и зато се посвећено ради на ангажовању нових сарадника. До сада је 11 чланова ЛИРА у наставним и научним звањима менторисало израду 43 успешно реализоване докторске дисертације, били су чланови комисија у изради и реализацији 71 докторске дисертације, а тренутно су ментори на 29 докторских дисертација. У овом тренутку, у рад лабораторије укључено је 14 чланова у истраживачким звањима (седам у звању истраживач-сарадник и седам у звању истраживач-приправник), а чији ментори су уједно и чланови Центра. Током претходне три школске године (2021/2-2023/4), Програм за младе је успешно завршило 57 студената који су били распоређени у 33 истраживачке групе под менторством 18 чланова Центра.

Чланови ЛИРА ангажовани у настави на основним и мастер студијама. Кроз интеракцију са члановима ЛИРА лабораторије у наставном процесу, а још више кроз директну истраживачку сарадуњу кроз супервизију на Програму за младе, на изради мастер и докторских теза, млади истраживачи усвајају вредности које су кључне за успешно бављење научним радом.

Имајући у виду квалитет и квантитет научних продуката, степен повезаности и сарадње са водећим домаћим и светским институцијама, сматрамо да Лабораторија испуњава све услове прописане *Правилником о вредновању научноистраживачког рада и поступку акредитације института, интегрисаних универзитета, факултета и центара изузетних вредности* за трансформацију у ЛИРА Центар изузетних вредности, што је статус који може да стекне организациона јединица по закону о Научноистраживачкој делатности (члан 17). Овај члан предвиђа да: „Статус центра изузетних вредности може стећи институт, односно високошколска установа или њихов организациони део, односно њихови организациони делови, ако су поред услова прописаних овим правилником и Законом, у временском периоду током последњих пет година остварили врхунске и међународно признате научне и стручне резултате и на основу тога имају развијену међународну научну, техничку и/или технолошку сарадњу. Актом о оснивању заједничког центра изузетних вредности уређују се међусобна права и обавезе оснивача центра. Ако статус центра изузетних вредности стекне организациони део или организациони делови института или високошколске установе, центар изузетних вредности нема својство правног лица.“ Као што се види из овог члана, ЛИРА Центар изузетних вредности био би организациона јединица Факултета и не би имао статус засебног правног лица. Оно што би се добило новим статусом уколико Центар успешно заврши процес акредитације јесте стабилно финансирање активности Центра, али што је још важније, конкурисање Центра као препознате истраживачке јединице Филозофског факултета у Београду у пројектним позивима Фонда за науку Републике Србије и Европске комисије.

Иницијално, тим Центра изузетних вредности чинили би наставници и истраживачи Филозофског факултета, Универзитета у Београду: проф. др Ирис Жежељ, др Љиљана Лазаревић, научна саветница, проф. др Горан Кнежевић, проф. др Тамања Цамоња Игњатовић, проф. др Зоран Павловић, проф. др Горан Опачић, проф. др Данка Пурић, др Марко Живановић, виши научни сарадник, др Маша Вукчевић Марковић, научна сарадница, др Санда Станковић, научна сарадница, др Војин Симуновић, научни сарадник.

Актом о оснивању су дефинисани односи, права и обавезе истраживача укључених у рад Центра. Наравно, у случају добијања статуса Центра изузетних вредности, постојала би могућност проширења иницијалног тима сарадницима чија су интересовања и научни допринос у оквиру истраживачких тема којима се Центар бави.

У Србији је у области друштвено-хуманистичких наука године 2023. акредитован само један центар изузетних вредности (СТАР Центар Филозофског факултета у Новом Саду). Верујемо да би ормирање центра изузетности при Филозофском факултету у Београду допринело његовом угледу у земљи и у међународним академским круговима.

Својим досадашњим радом ЛИРА лабораторија је у потпуности испунила све услове дефинисане Правилником за акредитацију Центра изузетних вредности, те стога молимо чланове Наставно-научног већа Филозофског факултета да размотре нашу иницијативу.

Београд, 12. март 2025.

Чланови Центра запослени на Филозофском факултету у Београду у наставним или научним звањима:

Проф. др Ирис Жежељ
Проф. др Горан Кнежевић
др Љиљана Лазаревић, научна саветница
Проф. др Тамара Цамоња Игњатовић
Проф. др Зоран Павловић
Проф. др Данка Пурић
Проф. др Горан Опачић
др Марко Живановић, виши научни сарадник
др Маша Вукчевић Марковић, научна сарадница
др Санда Станковић, научна сарадница
др Војин Симуновић, научни сарадник